

Bożena Szewczul

Doktorat Pawła Sobczyka

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 47/3-4, 313-316

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc po uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Jerzemu A d a m c z y k o w i stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Bożena Szewczul

DOKTORAT PAWŁA SOB CZYKA

Dnia 21 czerwca 2004 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej pana mgra Pawła S o b c z y k a, absolwenta i pracownika wyżej wymienionego Wydziału.

Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. *Zasady relacji państwo-Kościół w nauczaniu Soboru Watykańskiego II i w postulatach Konferencji Episkopatu Polski dotyczących Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*. Praca doktorska zastała napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Józefa K r u k o w s k i e g o. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. dr hab. Henryk M i s z t a l (KUL) oraz ks. prof. dr hab. Józef W r o c e ń s k i (UKSW).

Zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze państw na przełomie XIX i XX wieku ukazały Kościołowi konieczność poszukiwania nowych zasad określających jego postawę względem otaczającego świata, w tym wobec instytucji państwa, aby mógł skuteczniej pełnić swą misję we współczesnych warunkach. Sobór Watykański II podejmując zadanie odnowy Kościoła i metod realizacji jego misji wypracował szereg norm dotyczących relacji Kościoła z państwami.

W Polsce po upadku systemu totalitarnego, w procesie budowy państwa demokratycznego nie mogło zabraknąć soborowych zasad relacji kościelno-państwowych. Stopień ich recepcji ujawnił się w dyskusji nad kształtem nowej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jak dotychczas, mimo szerokiej literatury przedmiotu, nikt w sposób kompleksowy i obszerny nie ukazał procesu ewolucji przepisów wyznaniowych zanim znalazły one swą ostateczną formę w przepisach polskiej ustawy zasadniczej. Potrzebę całościowego opracowania problematyki dotyczącej zasad relacji między państwem a Kościołem w nauczaniu *Vaticanum II* i w postulatach Konferencji Episkopatu Polski dotyczących Konstytucji Rzeczypospolitej

Polskiej dostrzegł p. mgr Paweł Sobczyk i uczynił to zagadnienie przedmiotem swej pracy doktorskiej.

Przedłożona Radzie Wydziału dysertacja doktorska, licząca 334 strony zawiera spis treści, wykaz skrótów, bibliografię, wstęp, sześć rozdziałów merytorycznych oraz zakończenie.

We wstępie Autorem wyjaśnia przyczyny podjęcia tematu dysertacji oraz problematykę z nim związaną, opisuje metody badań, uzasadnia konstrukcję pracy, wskazuje na źródła swoich badań oraz literaturę.

Rozdział pierwszy zatytułowany *Geneza zasad relacji państwo – Kościół w nauce Soboru Watykańskiego II* Autorem poświęcił gruntownej analizie dokumentacji Soboru Watykańskiego II i ukazał ewolucję nauki Kościoła w odniesieniu do społeczności politycznej, w tym państwa. W pierwszej części rozdziału przedstawił też stanowisko Kościoła w omawianej materii przed Soborem, dokonując analizy propozycji i wniosków nadsyłanych na Sobór (antepreparatoria) i pierwszych schematów w fazie przygotowawczej (praepparatoria).

W rozdziale drugim, dotyczącym *Zasady poszanowania społeczeństwa pluralistycznego pod względem religijnym i światopoglądowym* Doktorant dokonując analizy poszczególnych elementów pojęciowych społeczeństwa pluralistycznego, wychodzi od pojęcia pluralizmu i jego soborowego kontekstu, aby następnie dojść do wniosku, że zasada poszanowania społeczeństwa pluralistycznego znalazła się u podstaw kształtowania się relacji między Kościołem i państwem. Bez niej nie byłaby możliwa realizacja pozostałych soborowych zasad: wolności religijnej, autonomii i niezależności oraz współpracy. Zasada ta pod względem religijnym i światopoglądowym ma charakter nie tylko deklaratoryjny, ale także obligatoryjny, gdyż stanowi zobowiązanie Kościoła i państwa do poszanowania pluralizmu światopoglądowego i religijnego.

Przedmiotem analizy podjętej w rozdziale trzecim Doktorant uczynił zasadę wolności religijnej sformułowanej w soborowej Deklaracji *Dignitatis humanae*. Autorem podkreślił przełomowe znaczenie Soboru Watykańskiego II w nowej interpretacji wolności religijnej. W związku z tym analizuje on pojęcie wolności religijnej, jej podstawy, podmioty, przedmiot oraz jej granice.

W rozdziale czwartym pracy p. mgr Paweł Sobczyk przedstawił zagadnienie kolejnej zasady w relacji Kościół-Państwo, a mianowicie zasadę poszanowania autonomii i niezależności państwa i Kościoła. Swoje wywody rozpoczął od ustalenia znaczenia pojęć *autonomia* i *niezależność*, a następnie omówił autonomię państwa, jako element autonomii świata oraz autonomię Kościoła, rozumiejąc ją jako autonomię wspólnoty kościelnej, hierarchii kościelnej, kapłanów i wiernych świeckich.

Końcowa część tego rozdziału została poświęcona omówieniu aspektu prawnego autonomii i niezależności państwa i Kościoła, każdego w swoim zakresie. Uka-

zana została konieczność tworzenia szczegółowych norm regulujących relacje Kościół-Państwo. A u t o r bardzo dokładnie przedstawił podstawę omawianej zasady, uznając ją słusznie za *novum* w doktrynie soborowej, a jest nią przyjęta przez Ojców Soboru personalistyczna wizja człowieka i wspólnotowy charakter państwa i Kościoła.

Rozdział piąty noszący tytuł *Zasada zdrowej współpracy między państwem i Kościołem* A u t o r poświęcił omówieniu powyższej zasady, którą pojmował jako konsekwencję ukazanej w poprzednim rozdziale zasady autonomii i niezależności. Kościół i państwo chociaż różnią się między sobą naturą i są autonomiczne w działaniu, to jednak posiadają wspólny cel. Tym celem jest dobro wspólne rozumiane jako dobro indywidualnej osoby ludzkiej, rodziny oraz grup społecznych.

W ostatnim, szóstym rozdziale D o k t o r a n t przedstawił zagadnienie recepcji nauczania Soboru Watykańskiego II w postulatach Konferencji Episkopatu Polski dotyczących zasad relacji państwo-Kościół w projektach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W rozdziale tym p. mgr Paweł S o b c z y k, jako pierwszy podjął się zadania analizy i oceny wskazanej w tytule rozdziału problematyki, poruszając się wśród mnogości różnych opinii, stanowisk i opracowań. Do jego zasług należy zaliczyć przede wszystkim historyczne usystematyzowanie całego zagadnienia, poprzez wyszczególnienie dwóch etapów prac nad ustawą zasadniczą.

W pierwszym etapie (1990-1993) – publicznego dialogu na temat założeń Konstytucji, p. mgr Paweł S o b c z y k zauważył, że uczestnictwo Konferencji Episkopatu Polski w pracach nad nową konstytucją polegało na zgłaszaniu ogólnych postulatów dotyczących aksjologii oraz wolności religijnej ujmowanej w wymiarze indywidualnym i wspólnotowym.

Drugi etap (1994-1997), to wprowadzanie zmian do jednolitego tekstu projektu przez Komisję Konstytucyjną Zgromadzenia Narodowego i Zgromadzenie Narodowe w okresie od pierwszego czytania siedmiu projektów złożonych Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, które odbyło się w dniach 21-23 września 1994 r., do dnia 2 kwietnia 1997 r. Przedmiotem krytycznej oceny projektu Konstytucji przez Episkopat Polski były zapisy wyznaniowe. Episkopat dokonywał jej przede wszystkim w formie zajęcia określonego stanowiska, komunikatów czy też listów pasterskich.

W rozdziale tym A u t o r ukazał problem recepcji doktryny Soboru z uwzględnieniem nie tylko kryterium chronologicznego, ale również z zastosowaniem podziału merytorycznego, który pozwala wyróżnić wypowiedzi i oceny dotyczące aksjologii, wolności sumienia i wyznania oraz zasad relacji państwo-Kościół. Ponadto ukazał osobiste zaangażowanie w omawianej kwestii Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, ks. kard. Józefa Glempa oraz znaczący wkład Zespołu

Episkopatu do spraw Konstytucji pod przewodnictwem abpa J. Michalika z udziałem bpa T. Pieronka, abpa Z. Kamińskiego, prof. A. Grzeškowiak, ks. prof. J. Krukowskiego, ks. prof. J. Góralskiego, ks. prof. R. Sobańskiego, doc. M. Granata, senatora J. Stępnia, prof. W. Chrzanowskiego, prof. A. Stelmachowskiego oraz senatora W. Piotrowskiego.

Całość rozprawy zamyka zakończenie, które nie jest zwykłym zebraniem wniosków z poszczególnych rozdziałów, ale ukazuje panoramicznie wszystkie zasady relacji kościelno-państwowych w nauce Kościoła powszechnego i ich praktycznej recepcji w czasie prac nad polską Konstytucją. Wspomina się tu także o „modelu życia razem” państwa i Kościoła.

Obaj recenzenci ocenili dysertację p. mgra Pawła Sobczyk jako odpowiadającą wymogom stawianym rozprawie doktorskiej tak pod względem merytorycznym jak i formalnym. Zaznaczyli, że Autor dobrze zrealizował swe zamierzenia badawcze, ukazując zasady relacji państwo-Kościół w nauczaniu Soboru Watykańskiego II i w postulatach Konferencji Episkopatu Polski dotyczących Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Dysertacja stanowi cenne studium monograficzne i ubogaca polską kanonistykę.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc po uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała p. mgrowi Pawłowi Sobczykowi i stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Bożena Szewczul

DOKTORAT KS. JÓZEFA CIUPAKA

Dnia 21 czerwca 2004 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Józefa Ciupaka, kapłana ze Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego (SAC), absolwenta Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. *Posługa władzy w prawie własnym Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego*. Praca doktorska zastała napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof.